

Vredenrijkstraat 5 - 7

Vrouwehek

De woningbouw in de Vredenrijkstraat behoort bij het stadsdeel 'Patrimonium'. Een wijk die begin twintiger jaren van de vorige eeuw is gebouwd voor de Woningstichting Patrimonium.

Begin 20ste eeuw werden er vele woningstichtingen met de Patrimonium opgericht. Alle voortgekomen uit het Nederlandsch Werkliedenverbond Patrimonium uit 1877. Dit Werkliedenverbond was de eerste werknemerorganisatie op protestants-christelijke grondslag. Deze overtuiging is op meerdere gevelstenen in de wijk tot uitdrukking gebracht.

Na 1877 werden overal in het land afdelingen van Patrimonium opgericht. In Haarlem in 1882. De afdelingen hadden dezelfde doelstelling en konden zelfstandig opereren. Eén van de middelen om de leefsituatie voor de werklieden te verbeteren was de huisvesting. Door een groeiende bevolking, grote werkloosheid en daaruit voortvloeiende armoede waren er vooral in de grote steden erbarmelijke woningtoestanden. Verbetering is vooral ingezet met de woningwet van 1901 met voorwaarden voor het bouwen en het onderhouden van

woningen, waarbij vooral oog was voor het kwalitatieve aspect.

Om in aanmerking te komen voor leningen uit 's Rijks schatkist zijn woningstichtingen Patrimonium in het leven geroepen, uitsluitend voor de volkshuisvesting. De woningstichting Patrimonium Haarlem is opgericht in 1918. Volgens de statuten was het doel om de volkshuisvesting te verbeteren voor een in bescheiden financiële omstandigheden verkerend gezin, al dan niet op erfpachtsgrond, onbezwaard in eigen bezit te verkrijgen, teneinde deze woningen te verhuren aan de leden of als er geen gegadigden waren, ook aan anderen.

De Patrimoniumbuurt ten noorden van de Kloppersingel heeft een geheel eigen karakter. Een tuindorp waarvoor vandaag de dag nog een lange lijst van gegadigden is. Er zijn hier veel gevelstenen aangebracht met teksten en afbeeldingen. De architecten Tj. Kuipers en A. Ingwersen hebben de plannen voor de bebouwing gemaakt. 313 arbeiderswoningen en vijf winkelpanden en 81 middenstandswoningen aan de Kloppersingel. Deze middenstandswoningen waren gezien de doelstelling van Patrimonium niet de opzet, maar zijn de woningstichting door de Gemeente opgedrongen.

De Vredenrijkstraat heeft niet altijd zo geheten. Tot 1939 heette het hier Vrouwehekstraat. De gevelsteen draagt dezelfde naam.

Vrouwehek of Friesche Hek was één van de oostelijke toegangen tot de stad. Het werd ook wel Goê-Vrouwehek genoemd. Deze naam komt ook voor voor de oude toren in de stadsmuur waar de molen Adriaan later op de fundamenten daarvan is gebouwd. Het Vrouwehek stamt uit de tijd van de stadsuitbreiding in de tweede helft van de 17de eeuw.

Bron:

- Brochure Gevelstenen in de Patrimoniumbuurt – Gert-Jan van der Wouden
- 75 jaar Woningstichting Patrimonium – Een historische notitie